

Norm	Aspect	Criterium	Interpretatie	Meetmethode	Sanctie
------	--------	-----------	---------------	-------------	---------

De specifieke normen voor het keurmerk en de benodigde controle voor zover IKB daarin al niet voorziet, staan ook opgenomen.

Niet voor verspreiding. Aan deze criteria kunnen geen rechten worden ontleend. Onjuistheden en aanpassingen voorbehouden.

Handelsnormen voor eieren: Verordening nr. 589/2008 tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, wat betreft de handelsnormen voor eieren.

Uitsluitingscriteria					
UIT01	Andere activiteiten	Er worden geen andere activiteiten op het bedrijf ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming.	Activiteiten die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming zijn o.a., maar niet beperkt tot: - houden van pelsdieren voor productiedoeleinden, - houden van leghennen in verrijkte kooien (tot 2021 toegestaan in Nederland) en koloniehuisvesting (opvolger van de verrijkte kooi en vanaf 2021 in Nederland de enige toegestane vorm van de 'legbatterij'). De op het ei gestempelde identificatiecode begint met het cijfer 3, - het houden van wilde dieren voor productiedoeleinden, - het houden van ganzen of eenden voor de productie van ganzen- of eendenlever, - het kweken van bedreigde diersoorten, zoals paling, - andere activiteiten welke in strijd (kunnen) zijn met het beleid van de Dierenbescherming.	Controleer of het bedrijf geen andere activiteiten ontplooid die niet passen in het beleid van de Dierenbescherming	Uitsluiting
UIT03	Genetisch gemanipuleerde dieren	Er zijn geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig.	Een genetisch gemanipuleerd dier is met gentechnologie aangepast. Genetische technologie of gentechnologie is een vorm van biotechnologie waarbij het DNA van een organisme direct wordt aangepast door extra genen met de gewenste eigenschappen bij een dier in te brengen. De klassieke methodes waarbij DNA van een organisme indirect wordt aangepast, door bijvoorbeeld het kruisen, selecteren, fokken van bepaalde rassen zijn wel toegestaan.	Controleer of er geen genetisch gemanipuleerde dieren op het bedrijf aanwezig zijn.	Uitsluiting
UIT04	Verdoofd geslacht	Alle dieren die onder Beter Leven keurmerk worden afgezet worden geslacht op een locatie waar alle dieren (Beter Leven en niet Beter Leven) bedwelmd (verdoofd) worden geslacht.	Vlees-/producten afkomstig van onverdoofd geslachte dieren of dieren die zijn geslacht op een locatie waar ook dieren (beter of niet beter leven waardig) onbedwelmd (onverdoofd) worden geslacht, worden niet onder het Beter Leven keurmerk afgezet.	Controleer of er geen (vlees-/producten afkomstig van) dieren zijn die worden (zijn) geslacht op een locatie waar ook onbedwelmd (onverdoofd) wordt geslacht.	Uitsluiting
UIT05	Megastallen norm	De leghennen worden niet gehouden in een megastal.	Onder een megastal wordt verstaan één bedrijfslocatie (niet één UBN of één dak) met 120.000 leghennen of meer NVT bij bestaande stallen die voor 1-1-2015 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Deze stallen mogen het aantal dieren dat per 1-1-2015 werd gehouden handhaven. Bij ver-/nieuwbouw wordt het gehouden aantal dieren niet nog verder vergroot.	Controleer of het bedrijf de grens voor de maximale bedrijfsgrootte niet overschrijdt.	Uitsluiting

UIT06	Etage stal	De dieren worden gehouden in een stal met maximaal één bouwlaag/verdieping/etage.	<p>Stallen met meerdere bouwlagen/verdiepingen/etages zijn uitgesloten voor deelname aan het Beter Leven keurmerk. Met uitzondering van voliëre- en scharrelstallen voor legkippen waar ten hoogste twee bouwlagen gebruikt mogen worden.</p> <p>Dit criterium wordt per 1-9-2016 van kracht.</p> <p>Nieuwe bedrijven met een etagestal die zich, na deze datum, aanmelden voor het Beter Leven keurmerk komen niet in aanmerking voor het Beter Leven keurmerk.</p> <p>NVT bij bestaande stallen die voor 1-9-2016 al deelnemer waren aan het Beter Leven keurmerk. Maar deze stallen mogen na 1-9-2016 bij nieuwbouw geen nieuwe etagestallen meer (bij)bouwen.</p>	Controleer of het bedrijf de geen etagestal heeft, bij etagestal controleer of het bedrijf als voor 01-09-2016 deelnam aan het Beter Leven keurmerk en of er geen nieuw-/verbouw heeft plaatsgevonden na deze datum.	Uitsluiting
UIT07	Ketenregisseur	Het veehouderijbedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur.	Een ketenregisseur is bijvoorbeeld een eierpakstation of een intermediair die binnen de keten de verschillende schakels aan elkaar koppelt van primair bedrijf tot verkoper en alle schakels die daar tussenin kunnen zitten	Controleer of het bedrijf is aangesloten bij een door de Stichting Beter Leven keurmerk goedgekeurde ketenregisseur. Noteer de ketenregisseur.	Uitsluiting
UIT08	Medewerking	De deelnemer is verplicht BLK controleurs die namens de Certificerende Instantie of namens de Stichting Beter Leven keurmerk controles uitvoeren toe te laten op het bedrijf en alle medewerking te verlenen.	Indien de controleurs toegang tot het bedrijf wordt geweigerd of er wordt geen medewerking verleend wordt het bedrijf uitgesloten van deelname, tenzij het bedrijf een beroep kan doen op overmacht.		Uitsluiting
Algemeen					
A05	Welzijnsregelgeving	Het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren in de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijnen voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Buitenlandse bedrijven dienen te voldoen aan de EU welzijnsrichtlijn voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Controleer of het bedrijf voldoet aan het Besluit Houders van Dieren van de Wet Dieren en/of de EU welzijnsrichtlijn voor leghennen (Richtlijn 1999/74/EG).	Uitsluiting
A06	Handelsnormen	Het bedrijf voldoet aan de Handelsnormen voor eieren (Verordening (EG) nr. 589/2008)		Controleer of het bedrijf voldoet aan de handelsnormen voor eieren.	Uitsluiting
A08	Stalmeting	Er moet een geldige stalmeting aanwezig zijn.	De stalmeting is opgemaakt door de NCAE, KAT of IKB EI, en wordt na elke verbouwing vernieuwd.	Controleer of er een geldige stalmeting van NCAE, KAT of IKB EI aanwezig is.	HI
A01	Ketenkwaliteitssysteem	Het bedrijf heeft een geldig certificaat van een door de Dierenbescherming erkend ketenkwaliteitssysteem	Bijvoorbeeld IKB EI of KAT	Controleer of het bedrijf een geldig certificaat van een door de Dierenbescherming erkend ketenkwaliteitssysteem heeft.	Uitsluiting
A02a	Stempeling	Beter leven eieren moeten altijd op het bedrijf goed leesbaar worden gestempeld met niet-afwasbare inkt.	Aan de code kan worden afgeleid van welk bedrijf uit welk houderijsysteem en uit welke stal het ei afkomstig is.	Controleer steekproefsgewijs of alle eieren op het bedrijf voorzien zijn van een niet-afwasbare stempel en dat de stempel goed leesbaar is. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing
A02b	Traceerbaarheid	Ongestempelde eieren worden in het pakstation alsnog gestempeld maar mogen niet onder BLK worden afgezet.	Dit geldt ook bij storing van het stempelapparaat. Deze eieren moeten in een ander kanaal worden afgezet.	Controleer of ongestempelde eieren aantoonbaar in andere kanaal dan BLK afgezet zijn. Noteer eventuele afwijkingen.	Schorsing

A03	Kanaliseratie	Indien op het bedrijf verschillende eiersoorten (bijv. BLK en niet-BLK, of Blk 1 ster en Blk 2 ster) worden geproduceerd, werkt de pluimveehouder volgens een vastgelegd systeem voor kanalisatie op basis van en stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en: a. verschillende ei-kleur of b. verschillende veer-/pootkleur.	Het kanalisatiesysteem wordt vastgelegd in de bedrijfsadministratie.	Controleer of het bedrijf een systeem voor kanalisatie op basis van stempelcodes, een sluitende registratie van eierproductie per stal en: a. ei-kleur of b. verschillende veer-/pootkleur voor de verschillende eiersoorten heeft vastgelegd. Controleer of het bedrijf werkt volgens het vastgelegde kanalisatie systeem. NVT indien er geen verschillende eiersoorten op het bedrijf aanwezig zijn.	Uitsluiting
A7A	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie is er een werkende alarminstallatie voor het geval de ventilatie uitvalt.	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of een alarm aanwezig is en of dit minimaal elke 2 maanden wordt getest. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	HI
A7B	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie wordt het alarm systeem minimaal elke 2 maanden getest.	De 2 maandelijkse testen van het alarm dienen geregistreerd te worden. Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	AH
A7C	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van mechanische ventilatie is een werkend noodstroom aggregaat aanwezig is waarmee de ventilatie operationeel kan worden gehouden tijdens periodes met stroomuitval of de ventilatiekleppen vallen automatisch open bij het uitvallen van de stroom.	Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Controleer of er een werkend noodstroom aggregaat aanwezig is (aggregaat testen), of de kleppen bij stroomuitval automatisch openvallen, indien de stallen niet natuurlijk geventileerd worden.	HI
A7D.	Noodvoorzieningen	Indien er gebruik wordt gemaakt van een noodstroom aggregaat dient de correcte werking van dit noodstroom aggregaat elke 2 maanden te worden gecontroleerd.	De 2 maandelijkse testen van het noodstroom aggregaat dienen geregistreerd te worden. Voor natuurlijk geventileerde stallen is dit niet verplicht.	Noteer laatste 3 data van testen. NVT bij natuurlijk geventileerde stallen.	AH
Management					
M01	Ruïen	Geforceerd ruïen wordt niet toegepast.	Onder geforceerd ruïen wordt verstaan het afbouwen van het voeraanbod, en een kortere lichtperiode aanhouden dan de daglengte waardoor de kippen gedwongen stoppen met eieren leggen en de veren los laten. Noteer leeftijd van de leghennen in dagen.	Controleer of er het afgelopen jaar op het bedrijf geforceerd is geruid.	Schorsing

M02	Voorkomen verenpikken	Verenpikken en kannibalisme wordt voorkomen.	Verenpikken en kannibalisme kan o.a. worden voorkomen door middel van het gebruik van rustige rassen, een goede opfok, een onbeschadigd verenkleed, verrijkingmateriaal, een goede omgang met de kippen en een goed management.	Betreed de stal en bekijk de bevedering. Is er over het algemeen sprake van een goed, intact verenkleed bij de hennen? En reageren de kippen rustig bij betreden van de stal? (zie onderdeel Gezondheid) Noteer de bevindingen bij het betreden van de stal en controleer het Bedrijfsgezondheids- en behandelplan op van toepassing zijnde aandachtspunten om verenpikkerij tegen te gaan.	AH
M03	Brandveiligheid	Met het oog op de brandveiligheid vindt minimaal eens in de vijf jaar een Agro Elektra Inspectie plaats conform NEN1010 of (HD) IEC 60364 Low voltage electrical installations.	De eerste keuring moet plaatsgevonden hebben voor 1-1-2022. Voor een lijst van bedrijven die de keuring kunnen verrichten zie de website van uw verzekeraar.	Controleer of er een certificaat is van de laatste keuring en noteer de datum.	Waarschuwing
M04	Uitloopkalender administratie	In de uitloopkalender wordt dagelijks voor ieder verblijf apart bijgehouden wat de toegangstijden waren i.v.m. wettelijke/sectorale ophokplicht of weersomstandigheden.		Controleer gegevens over toegang vrije uitloop	AH
Voeding en verrijking					
V01	Verrijkingmateriaal	Elke dag wordt minimaal 2 gram graan/voer per leggen als verrijkingmateriaal toegediend.		Bereken: aantal leghennen x 2 gram per dag. Controleer aan de hand van de aankoopbonnen of er dagelijks voldoende graan/voer wordt gestrooid. Noteer naam leverancier.	Schorsing indien te weinig verstrekt. Uitsluiting indien geen graan/voer is verstrekt
V01a	Verrijkingmateriaal	De pluimveehouder of de verzorger loopt tenminste 1x per dag, al strooiend met een deel van het verrijkingmateriaal (graan/voer) vanuit het nachtverblijf naar het dagverblijf.	Door elke dag al strooiend met graan/voer door het gehele verblijf te lopen krijgen de leghennen verrijking en een positieve associatie bij mensen die door de stal lopen. Het overige verrijkingmateriaal (graan/voer) mag via een automatisch voedersysteem (bijvoorbeeld spinfeeders) worden verstrekt.	De pluimveehouder moet graan strooien onder toezien oog van de controleur. Let tijdens het strooien van de pluimveehouder of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.	Schorsing
V01b	Verrijkingmateriaal	Het graan/voer wordt gestrooid op het grondoppervlak	De leghennen dienen direct over het gestrooide graan/voer te kunnen beschikken. Daarnaast dient het graan/voer voldoende gespreid te worden gestrooid.	Let tijdens het strooien van de pluimveehouder op de vloer en graanresten van eerder verstrekt graan en of de hennen gewend zijn aan graanverstrekking.	Schorsing
V02	Verrijkingmateriaal	Het gestrooide verrijkingmateriaal is van voldoende korrelgrootte.	De korrelgrootte is (gemiddeld) groter of gelijk aan 1 mm.	Controleer de grootte van het graan/voer.	AH

V03	Maagkiesel	Tenminste één maal per maand wordt 1 gram maagkiesel per leghen gestrooid op het strooisel in de stal en in de overdekte uitloop.		Bereken: aantal leghennen x 1 gram per maand. Controleer aan de hand van de aankoopbonnen in de administratie of er maandelijks voldoende maagkiesel wordt gestrooid. controleer de hoeveelheid maagkiesel nog aanwezig in het nachtverblijf en overdekte uitloop.	HI indien te weinig verstrekt. Schorsing indien geen maagkiesel is verstrekt.
V04	Maagkiesel	De maagkiesel is van voldoende korrelgrootte.	De korrelgrootte is 4 tot 6,5 mm.	Controleer de korrelgrootte van de maagkiesel.	AH
V05	Stro/luzerne/hooibalen	Elke maand wordt er minimaal 1 stro-, hooi-, of luzernebaal van gemiddeld 15-20 kilo per 1.000 kippen aangeboden.		Controleer de aanwezigheid van de aankoopbonnen van stro/luzerne/hooibalen in de administratie.	Schorsing indien te weinig verstrekt. Uitsluiting indien geen stro/luzerne/hooibalen verstrekt.
V05A	Stro/luzerne/hooibalen	Er wordt zowel in het nachtverblijf als in het dagverblijf elke maand minimaal één stro/luzerne/hooibaal aangeboden.		Controleer de aanwezigheid van stro/luzerne/hooibalen in zowel nacht- als dagverblijf.	Schorsing
V05B	Stro/luzerne/hooibalen	Stro-/luzerne/hooibalen worden vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau.		Controleer de aanwezigheid van (de resten van) balen in nacht- en dagverblijf. Vraag hiernaar bij de pluimveehouder.	Schorsing
V07	Snavel en nagels schuren	Per legponde/ koppel wordt minimaal één pikblok per 1000 kippen aangeboden.	Pikblokken mogen niet uit dioxine houdend materiaal zijn gemaakt.	Controleer de aanwezigheid van aankoopbonnen pikblokken in de administratie.	Schorsing
V08	Snavel en nagels schuren	Er wordt zowel in de stal als in de overdekte uitloop minimaal één pikblok aangeboden.		Controleer de aanwezigheid van pikblokken in zowel het dag- als het nachtverblijf.	Schorsing
V07C	Snavel en nagels schuren	Het pikblok wordt zodanig geplaatst dat de kippen er gemakkelijk op kunnen pikken en krabben.		Controleer of er in zowel het dag- en nachtverblijf pikblokken aanwezig zijn.	Schorsing
V07D	Snavel en nagels schuren	Het pikblok wordt vervangen zodra het niveau gelijk is aan het vloerniveau.		Controleer of pikblokken in het dag- en nachtverblijf gelijk zijn aan het vloerniveau.	Schorsing
Huisvesting					
H01	Huisvestingssysteem	Er zijn maximaal 3 leefniveaus (inclusief de stalvloer).	Leefniveaus zijn niveaus boven de vloer van de stal, met een bruikbaar oppervlak dat permanent voor de dieren beschikbaar is met een tenminste 30 cm breed oppervlak met een helling van ten hoogste 8 graden met boven het gehele oppervlak een vrije ruimte van tenminste 45 cm hoogte.	Controleer de leefniveaus en meet het bruikbaar oppervlak.	Schorsing
H02	Systeemeisen	De hennen hebben permanent toegang tot de strooiselruimte/stalvloer.	Stalsystemen waarbij de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten zijn niet toegestaan.	Controleer of de toegang tot de strooiselruimte/stalvloer kan worden afgesloten. Noteer afwijkingen.	Uitsluiting

H03	Cross-overs	Bij meerdere systeem rijen zijn over de systeem rijen crossovers gemaakt van 2 m breed per 3000 leghennen, om de bereikbaarheid van de gehele stal en de overdekte uitloop te vergemakkelijken.	Cross-overs zijn niet nodig wanneer de dieren de systeemrijen op de volgende drie manieren onbelemmerd kunnen doorkruisen: 1. onder de systeemrij door, 2. over de systeemrij heen, en 3. over de eerste mestband (onder de legnesten)	Controleer bij meerdere systeem rijen of er voldoende crossovers zijn gemaakt. NVT bij 1 systeemrij.	HI
H04	Bezetting algemeen	Opzet is maximaal 100%.	Het aantal aanwezige dieren is vanaf opzet nooit hoger dan het aantal dierplaatsen zoals vastgelegd met de stalmeting.	Vergelijk de stalmeting van NCAE, IKB of KAT met de opzetgegevens uit de bedrijfsadministratie. Noteer aantal toegestane hennen volgens certificaat en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting: bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H05	Bezetting op bruikbare oppervlakte (dag + nachtverblijf)	De bezetting in de stal is op elk moment maximaal 9 hennen per 1m ² bruikbaar oppervlakte.	De overdekte uitloop mag meegeteld worden bij het bruikbare oppervlakte, mits overdag permanent toegankelijk. Het legnest en evt. oppervlakte ingenomen door voer/watervoorzieningen telt niet mee als bruikbaar oppervlak.	Controleer aan de hand van de gegevens van de ingangscntrole of niet meer dan 9 hennen per m ² bruikbaar oppervlakte in de stal aanwezig zijn. Noteer het aantal toegestane hennen volgens ingangscntrole en aantal opgezette hennen.	Schorsing tot de volgende ronde wordt opgezet. Uitsluiting bij 2e keer meer dan 100% van toegestane aantal hennen opgezet.
H06	Groepsgrootte	De groepsgrootte (stal of stalcompartiment) is maximaal 6000 dieren.		Controleer of er per groep (stal of stalcompartiment) niet meer dan 6000 dieren worden gehouden. Doe dit aan de hand van de administratie waaruit blijkt hoe veel dieren zijn ingekocht.	HI
H07	Strooisel	Leghennen hebben ten minste de beschikking over een met strooisel bedekt oppervlakte van 250 cm ² per leghen.		Meet het met strooisel bedekte oppervlak en bereken of dit voldoet aan 250cm ² / hen. Noteer berekening.	Schorsing <250cm ² /hen of als strooisel ontbreekt.
H08	Strooisel	Minimaal 1/3 deel van het vloeroppervlak is ingestrooid.			HI indien <1/3 deel van oppervlak is ingestrooid.
H09	Toegankelijkheid strooiselruimte	De strooiselruimte mag niet verhoogd worden aangebracht.		Controleer de strooiselruimte.	HI
H10	Strooiselruimte	De strooiselruimte (ingestrooide vloer) is bedekt met strooisellaag van minimaal 2 cm dikte.	Deze strooisel laag dient vanaf de start van de legperiode permanent aanwezig te zijn.	Meet op een aantal plaatsen in de stal of de strooisel laag voldoende dik is.	HI
H11	Strooiselmateriaal en kwaliteit	Strooisel in de stal bestaat uit materiaal met een losse structuur die legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) en is van voldoende kwaliteit.	Bijv. houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander materiaal. Strooiselkwaliteit: het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken en/of aangekoekte delen (m.u.v. beperkte delen grenzend aan de uitloopopeningen of de buitenkant van de stal) in het strooisel.	Constaateer op een drietal plaatsen in de stal of de vloeren niet te zien zijn en of geen schimmelplekken en aangekoekte delen in het strooisel zitten. Bepaal op een aantal plaatsen, verdeeld over de stal de strooiselkwaliteit. Controleer of de strooisel laag los door de vingers valt en noteer type strooisel.	HI indien onvoldoende kwaliteit strooisel Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.

H12	Zitstokken	De leghennen hebben de beschikking over 15 cm zitstok, waarvan tenminste 50% verhoogd. Geïntegreerde zitstokken (max. 7,5 cm per leghen) zijn 2 cm hoog.		Meet steekproefsgewijs een vijftal zitstokken, noteer hoogte, lengte zitstokken en noteer berekening cm zitstok per hen.	Schorsing bij 10% afwijking. Uitsluiting >10% afwijking beschikbaarheid.
H12a	Nieuwe zitstokken	Nieuwe zitstokken zijn aan de bovenkant afgerond en afgeplat (ovaal- /paddenstoelvorm).	Nieuwe zitstokken zijn: zitstokken die na 1 januari 2017 zijn vernieuwd of vervangen.	Controleer de zitstokken. Zitstokken die na 1 januari zijn vernieuwd of vervangen moeten afgeplat en afgerond zijn (ovaal- /paddenstoelvorm).	HI
H14	Daglicht	In de gehele stal is minimaal 20 Lux daglicht beschikbaar.	Bijvoorbeeld: - Bij stallen met in 1 zijwand een daglicht doorlatend oppervlakte, is de daglichtsterkte bij de tegenoverliggende wand ook minimaal 20 Lux. - Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), is de daglichtsterkte in het midden van de stal ook minimaal 20 Lux.	Controleer of voldoende daglicht in de stal beschikbaar is. Meet met de Luxmeter en het kunstlicht uitgeschakeld de lichtsterkte op minimaal 2 plekken in de stal en noteer of deze minimaal 20 Lux is op dierhoogte.	Schorsing
H14a	Daglicht	Er moet natuurlijk daglicht in de stal zijn via daglicht doorlatende oppervlaktes van tenminste 3% van het grondoppervlak van de stal.	Daglicht doorlatende oppervlaktes bestaat bijvoorbeeld uit dakramen, zijvensters en/of lichtkokers. Totaal daglicht doorlatend oppervlak is exclusief overdekte uitloop. Bij daglichtkokers mag het daglicht doorlatend oppervlakte een vierde zijn, dus 0,75% van het vloeroppervlakte van de stal. Bij daglicht toetreding via het dak of de zijwand geldt de 3% regel.	Controleer of het oppervlak van de daglichtdoorlatende oppervlaktes is tenminste 3% van de grondoppervlakte van de stal bedraagt. Of bij daglichtkokers 0,75% van het grondoppervlakte. Noteer type lichtopening.	Schorsing indien <3% grondoppervlak daglicht. Uitsluiting indien geen daglicht in de stal komt.
H14c	Daglicht	Daglicht doorlatende oppervlaktes zorgen voor een gelijkmatige verdeling van het licht in het activiteitengedeelte van de stal.		Controleer of de daglicht doorlatende oppervlaktes gelijkmatig verspreid over de gehele stal zijn.	Schorsing
H14d	Daglichtsterkte bij stal dieper dan 12 meter	Bij stallen die dieper zijn dan 12 meter (exclusief de overdekte uitloop), en gebruik maken van daglicht doorlatend oppervlaktes in de zijwanden, zijn aan beide zijden van de stal daglicht doorlatende oppervlaktes aangebracht.	NVT bij gebruik van alleen daglicht doorlatend oppervlakte in het dak	Controleer bij stallen dieper dan 12m, die gebruikmaken van daglicht doorlatende oppervlaktes in de zijwanden, dat er aan beide zijwanden van de stal een daglicht doorlatend oppervlakte is gerealiseerd.	Schorsing
H14e	Daglicht	Lichtopeningen moeten volledig bedekt kunnen worden.		Noteer of de lichtopeningen volledig bedekt kunnen worden en op welke wijze.	HI
H14f	Daglicht	Direct zonlicht in de stal wordt vermeden.	Bijvoorbeeld bij het gebruik van openstaande dak- of zijvensters.	Controleer of er geen direct zonlicht in de stal komt, bijvoorbeeld via openstaande dak- of zijvensters	HI
H15	Kunstlicht	Indien het kunstlicht afkomstig is van TL-verlichting, dan wordt alleen hoog frequente TL-verlichting gebruikt .	Hoog frequente TL-verlichting is TL verlichting met een frequentie van minimaal 100 hertz, oftewel minimaal 100 knipperingen per seconde.	Controleer of de TL-verlichting minimaal 100 hertz is. NVT bij geen TL-verlichting.	HI

H16	Lichtritme	De totale lichtperiode bedraagt ten hoogste 16 uur per dag.		Noteer lichtschema.	HI onaangekondigd. Schorsing indien >16 uur licht.
H17	Donkerperiode	De dieren hebben per 24u een donkerperiode van minimaal 8 aaneengesloten uren.	Een periode van 8 aaneengesloten uren kunstlicht mag niet worden toegepast tussen zonsondergang en -opgang.	Noteer lichtschema.	Schorsing indien <8 uur donker.
H18	Klimaat	Het stalklimaat dient in orde te zijn	Het mag niet te stoffig zijn in de stal, er mag geen sterke ammoniakgeur aanwezig zijn. Tijdens de controleronde moet de controleur geen irritatie aan zijn luchtwegen of ogen waarnemen.	Noteer of sprake is van een afwijkend stalklimaat.	Waarschuwing.
H19	Stroomdraden	Stroomdraden in de voor de dieren bereikbare ruimten in de stal zijn niet toegestaan.	Het gebruik van stroomdraden ongeacht of er stroom op staat, is niet toegestaan.	Controleer dat er geen stroomdraden aanwezig zijn in het gebouw.	HI
H21	Minimale hoogte van stal	Alle verblijven (stal, overdekte uitloop) zijn voor personen overal goed bereikbaar.	De verblijven (stal, overdekte uitloop) zijn waar mogelijk 2m hoog, aan de rand van de verblijven kan worden volstaan met 1,5 m hoog.	Meet de verblijven op en noteer afwijkingen.	Schorsing
H22	Overdekte uitloop en vrije uitloop	De leghennen hebben de beschikking over zowel een overdekte uitloop en een vrije uitloop.	Zowel de overdekte uitloop als de vrije uitloop moet voldoen aan de bijbehorende criteria, zoals hieronder beschreven.	Controleer dat er zowel een overdekte als een vrije uitloop aanwezig is.	Uitsluiting
Overdekte uitloop (wintergarten)					
O01a	Overdekte uitloop	Er is een overdekte uitloop met een minimale oppervlakte van 50% van de oppervlakte van de stal.	Overdekte uitloop is een koude, overdekte scharrelruimte, die in directe verbinding staat met de stal via uitloopopeningen en waar alle dieren gemakkelijk en onbeperkt toegang tot hebben. De koude scharrelruimte moet duidelijk lichter zijn dan het stalinterieur, een buitenklimaat hebben en op zodanige wijze zijn beschermd tegen weersinvloeden dat deze ook bij slecht weer kan worden gebruikt (bijv. door het aanbrengen van windbreek-/ventilatiegaas). De uitloop mag worden meegeteld voor het bruikbaar oppervlak bij de berekening van de bezettingsdichtheid). Indien de koude scharrelruimte als bruikbaar oppervlak wordt meegeteld, dan wordt deze ruimte eveneens meegenomen bij de berekening van de stalbreedte.	Controleer of de overdekte uitloop aan de voorwaarden voldoet.	Uitsluiting
O01	Openingstijden	De hennen hebben uiterlijk vanaf uiterlijk 10.00 uur 's morgens voor tenminste 8u aaneengesloten toegang tot de overdekte uitloop	Alleen met temperaturen in het dagverblijf onder 0° graden Celsius en slechte klimatologische omstandigheden (veel kou, tocht, vocht) mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de dieren toegang hebben tot de uitloop en of deze er gebruikt uitziet.	Bij twijfel gebruik uitloop: HI onaangekondigd. Schorsing bij geen toegang.
O02	Overkapping	De overkapping van de overdekte uitloop dient geen mest van overvliegende vogels door te laten en weer- en windbestendig te zijn.	De overkapping dient waterdicht zijn en bestand te zijn tegen bijvoorbeeld harde wind. Dun plastic voldoet derhalve niet, goed bevestigde golfplaten of dik zeil dat niet scheurt bij harde wind voldoen wel. Het dak mag te openen zijn zodat er daglicht en frisse lucht in de overdekte uitloop kan komen.	Controleer of de overdekte uitloop aan de voorwaarden voldoet.	HI

O02a	Positie overdekte uitloop t.o.v. de stal	De overdekte uitloop ligt langs de gehele lengte van de lange zijde(n) van de stal.	Indien de overdekte uitloop niet over de gehele lengte (bijvoorbeeld door aanwezigheid van silo's) van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd, is de maximale afstand tot de dichtstbijzijnde uitloopopening 15m.	Noteer of over de hele lengte van de stal een overdekte uitloop is.	Schorsing
O02b	Scheiding stal-uitloop	De overdekte uitloop wordt van de stal gescheiden door een volledige wand met uitloopopeningen		Controleer of de overdekte uitloop wordt gescheiden van de stal door een wand met uitloopopeningen.	HI
O03	Uitloopopeningen	De afstand vanuit het verste punt van de stal tot de overdekte uitloop is maximaal 15 meter. Stallen die aan een zijde (in de lengte) uitloopopeningen hebben, zijn niet dieper dan 15 meter.	In deze 15 meter mogen zich geen noemenswaardige obstakels bevinden die de doorgang voor de kuikens ernstig belemmeren. Normale voer- of drinkwaterlijnen worden niet als obstakel gezien bij het bepalen van de maximale afstand in de stal tot de dichtstbijzijnde uitlaat opening. Bijvoorbeeld als een stal dieper is dan 15 m is, dan dienen er aan beide lange zijden een overdekte uitloop te zijn gerealiseerd.	Controleer of de maximale afstand 15 m bedraagt. Noteer afstand in meters.	Schorsing
O03a	Uitloopopeningen	De openingen naar de uitloop dienen dusdanig geconstrueerd te zijn dat de dieren geen belemmeringen ondervinden bij het in- en uitlopen.		Controleer of de overdekte uitloop aan de voorwaarde voldoet: noteer de belangrijkste bevindingen.	
O04	Openingen uitloop	Openingen naar de overdekte uitloop zijn evenredig verdeeld over de hele lengte van de stal.		Controleer de openingen en noteer gegevens.	HI
O05	Openingen uitloop	Openingen naar de overdekte uitloop zijn tenminste 40 cm hoog en 1 m breed.		Meet de uitgangen op en noteer gegevens.	HI
O06	Openingen uitloop	Voor iedere 1000 kippen moet tenminste 2 meter doorgangopening beschikbaar zijn.		Controleer het aantal doorgangopeningen ten opzichte van het aantal kippen en meet de doorgangopening op en noteer gegevens.	HI
O07	Constructie overdekte uitloop	De constructie van de overdekte uitloop, o.a. het dak, voorkomt condens vorming en te hoog oplopende temperaturen.	Dit kan o.a. door: 1. een geïsoleerd dak (incl. geïsoleerde daglicht oppervlaktes), of 2. een (rond) dak waarbij condens wordt afgedreven en opgevangen in goten, in combinatie met voldoende ventilatie om de temperatuur niet te hoog op te laten lopen.	Noteer of de uitloop voldoet en indien van toepassing, beschrijf de afwijkingen.	HI
O07a	Daglicht- en luchtdoorlatend	In ieder geval de lange zijde van de overdekte uitloop is daglicht- en luchtdoorlatend.	Daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegas).	Noteer of de overdekte uitloop voldoet aan de voorgeschreven criteria.	Schorsing
O08	Ondoorzichtige rand tussen compartimenten	De hoogte van een dichte ondoorzichtige rand is maximaal 25 cm, gemeten vanaf de vloer.	De opstaande rand moet worden berekend exclusief strooisel. De leghennen moeten over de opstaande rand heen kunnen kijken en andere verblijven kunnen zien.	Noteer of de ondoorzichtige rand voldoet.	HI
O09	Hoogte overdekte uitloop	De overdekte uitloop is minimaal 2 m hoog.	De overdekte uitloop moet overal minimaal 2m hoog zijn zodat de overdekte uitloop voor personen overal goed bereikbaar is.	Meet op het laagste punt de hoogte van de uitloop, noteer de hoogte.	HI
O12	Strooisel in de uitloop	De overdekte uitloop is vanaf de start van de legperiode bedekt met strooisel in een laag van minimaal 2 cm dikte.		Meet op viertal plaatsen strooiseldikte en noteer deze.	HI

O13	Strooiselmateriaal en kwaliteit	Strooisel in de overdekte uitloop bestaat uit materiaal met een losse structuur dat legkippen in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen (stofbaden, scharrelen en bodempikken) en is van voldoende kwaliteit.	Bijv. houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander materiaal. Het strooisel moet makkelijk tussen de vingers door vallen, er zijn geen schimmelplekken in het strooisel.	Constateer op een drietal plaatsen in de overdekte uitloop of de vloeren niet te zien zijn en of geen schimmelplekken in het strooisel zitten. Bepaal op een aantal plaatsen, verdeeld over de overdekte uitloop, de strooiselkwaliteit. Controleer of de strooisel laag los door de vingers valt en noteer type strooisel.	HI indien onvoldoende kwaliteit strooisel Uitsluiting indien strooisel ontbreekt.
O14	Drinktorens in de overdekte uitloop	Er zijn minimaal 2 permanent werkende drinktorens per groep (max. 6000 hennen) aanwezig.	Deze drinktorens dienen permanent werkend te zijn, ze dienen dus permanent gevuld te zijn met drinkwater.	Controleer de aanwezigheid van 2 werkende drinktorens.	HI
O15	Hoogte opstaande buitenrand	De hennen moeten over de opstaande rand heen kunnen kijken naar buiten.	Controleer of de hennen vanuit het verblijf over de rand heen kunnen kijken naar buiten (25cm) (vrij uitzicht naar buiten).	Meet de opstaande rand op.	HI
O16	Buitengrenzen van het gebouw	De afstand tussen de buitenkant van de overdekte uitloop en een eventuele aangrenzende stal of bebouwing is minimaal 10 meter (ingangscntrole).	Controleer de bebouwing		Schorsing
Vrije uitloop					
VU1	Vrije uitloop	De kippen hebben vanaf 10:00 uur 's morgens toegang tot de vrije uitloop in de open lucht		Controleer of de hennen vanaf uiterlijk 10.00 uur toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU2	Vrije uitloop	De kippen hebben minimaal 8 uur toegang tot de vrije uitloop in de open lucht	Alleen met een wettelijke/sectorale ophokplicht of met temperaturen in de bosrand onder 0° graden Celsius mag de pluimveehouder passende maatregelen nemen door het deels laten zakken van de toegangswand of sluiten van de uitloopopeningen zodat het klimaat in het dag- en nachtverblijf optimaal blijft. Dit wordt dagelijks bijgehouden/ geregistreerd op de uitloopkalender.	Controleer of de hennen minimaal 8 uur per dag toegang hebben tot de vrije uitloop.	Schorsing
VU3	Begroeiing vrije uitloop	De vrije uitloop is hoofdzakelijk begroeid/ingericht	Begroeiing/inrichting is zo ontworpen dat rekening wordt gehouden met het gedrag en de behoeften van de kippen. Begroeiing/inrichting wordt zo neergezet dat de kippen open stukken kunnen overbruggen. Vanaf elke plek in de uitloop is op maximaal 30 meter een soort beschutting te bereiken. Een uitloop hoeft niet volledig beplant/inrichting te worden, er kunnen ook stroken zijn gecreëerd, waarlangs de kippen kunnen lopen. Begroeiing/inrichting kan bestaan uit bomen, struiken, maïs, houtwal, gerooide bomen, rioolbuizen, et cetera. De begroeiing/inrichting functioneert ook in de winter als beschutting.	Controleer of de uitloop begroeid/ingericht is.	HI <50 % van de vrije uitloop zonder beschutting Schorsing >50% van de vrije uitloop zonder beschutting

VU5a	Uitloopopening vrije uitloop	Er is 2 m per 1000 leghennen aan uitloopopeningen beschikbaar	Bij elke uitloopopening is een uitloopruimte beschikbaar die ten minste zo diep is als de totale lengte van de betreffende uitloopopening, ongeacht of er een ander gebouw tegenover deze wand staat.	Meet de breedte van de uitgangen op, meet de diepte van de uitloopruimte op. Vergelijk de som van de breedte van de uitgangen, met de diepte van de uitloopopeningen. Noteer deze getallen en vergelijk ze.	HI indien afwijking <80% bedraagt Schorsing indien voorgeschreven lengte niet wordt aangehouden.
VU5b	Onderdoorgang uitloopopening	Op alle plaatsen dient de onderdoorgang tenminste 35cm hoog te zijn.		Meet de onderdoorgang op een aantal plaatsen.	HI
VU6	Bezetting vrije uitloop	Er worden niet meer dan 2500 hennen per hectare vrije uitloop gehouden.	Dit is gelijk aan 1 hen per 4m ² . Bij toepassing van het rotatiesysteem dient minimaal 2.5m ² vrije uitloop per hen beschikbaar te zijn.	Meet de oppervlakte van de vrije uitloop en bereken op basis van het aantal toegestane hennen of het maximum van 2500 hennen per ha niet wordt overschreden. Noteer de berekening.	Uitsluiting
VU7a	Andere doeleinden vrije uitloop	De voor de hennen toegankelijke vrije uitloop wordt niet gebruikt voor andere doeleinden	Uitgezonderd zijn (fruit)bomen, extensieve beweiding en maaaien.	Controleer of de toegankelijke uitloop in de opgelucht groeiendeels begroeid is met struiken en gras en niet gebruikt wordt voor andere doeleinden.	HI
VU8	Beschutting vrije uitloop	De vrije uitloop moet beschutting bieden tegen slecht weer, roofdieren en wilde eenden en ganzen.		Controleer of de vrije uitloop beschutting biedt tegen slecht weer en roofdieren. Noteer welke wijze van beschutting aanwezig is.	HI
VU9	Beschutting vrije uitloop	Per hectare (bij 2500 kippen/ha) is minimaal 16 m ² beschutting aanwezig in de vorm van bomen, struiken en/of schuiftafels, gelijkmatig over de uitloop verdeeld.	De beschutting mag voor maximaal 50% uit schuiftafels bestaan.	Bereken en noteer m ² beschutting ten opzichte van aantal ha.	HI indien 12-16 m ² per ha beschutting aanwezig is of > 50% van de beschutting uit schuiftafels bestaat. Schorsing indien <12 m ² per ha beschutting aanwezig is.
VU10	Eerste meters uitloopopeningen	Om ervoor te zorgen dat de uitloop volledig gebruikt zal worden, dient de eerste 5 meter na de uitloopopening onaantrekkelijk voor de hennen gemaakt te worden door bijvoorbeeld stenen of roosters op de bodem te plaatsen.		Controleer de eerste 5 meter na de uitloopopeningen op onaantrekkelijkheid	HI
VU11	Inrichting vrije uitloop	De eerste 30 m vanaf de stal, in de richting van de uitloop, zijn geleidingsstroken, enkele schuiftafels en bomen of struiken aanwezig.		Controleer of er de eerste 30m vanaf de stal geleidingsstroken en schuilmogelijkheden zijn voor de hennen.	HI
VU12	Afstand vrije uitloop tot de stal	De vrije uitloop mag zich niet verder dan 150 m van de dichtbijgelegen uitgang van de stal uitstrekken.		Meet de afstand op en noteer deze.	HI

VU13	Vrije uitloop	De uitloop mag zich maximaal 350 m van de dichtbijgelegen uitgang van de stal uitstrekken, wanneer er een drinkgelegenheid en beschutting aanwezig is, gelijkmatig over de uitloopruimte verdeeld.		Noteer de grootste afstand tussen einde uitloop en dichtst bijgelegen uitgang van het gebouw. Noteer of aan de voorwaarden van beschutting (en water) wordt voldaan.	HI
VU14	Waterpartijen grenzend aan de vrije uitloop	Indien er een waterpartij waar zich watervogels in kunnen bevinden grenst aan de vrije uitloop moet deze voorzien zijn van een afscheiding.		Controleer of waterpartijen waar zich watervogels in kunnen bevinden afgescheiden zijn van de vrije uitloop.	HI
Gezondheid					
G01A	Ziekenboeg	Zieke en gewonde dieren worden afgezonderd en behandeld.		Controleer of er een afzonderlijke ziekenboeg is. Beschrijf bedrijfssituatie	HI
G01B	Euthanaseren van onbehandelbare dieren	Indien onbehandelbaar, moeten de dieren op een door de dierenarts voorgeschreven humane wijze worden geëuthanaseerd.	Goedgekeurde humane dodingsmethode leiden in één keer tot de dood zonder aanvullend lijden, ongemak of stress bij het dier. Er wordt door de dierenarts beschreven (bijv. in het bedrijfsgezondheidsplan) op welke wijzen dieren die wrak geworden zijn op het bedrijf zo snel mogelijk op een humane wijze kunnen worden geëuthanaseerd.	Noteer op welke wijze zieke dieren worden gedood.	HI
G01C	Euthanaseren van wrak geworden dieren in noodsituaties	Er zijn afspraken met de dierenarts gemaakt vastgelegd t.a.v. het, indien nodig, langskomen van de dierenarts bij noodsituaties om wrak geworden dieren te euthanaseren.	Deze afspraken worden vastgelegd in de overeenkomst met de dierenarts.	Controleer of er in de overeenkomst met de dierenarts afspraken zijn vastgelegd over het, indien nodig (bijvoorbeeld bij noodsituaties), langskomen om wrak geworden dieren te euthanaseren.	HI
G04	Geborgde dierenarts	De gezondheidskundige begeleiding van het koppel wordt uitgevoerd door een geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder per KIP nummer een één-op-één overeenkomst heeft afgesloten.	De dierenarts kan andere specialisten/dierenartsen inschakelen om een volledige dekking te realiseren, bijvoorbeeld als vervanging bij ziekte of vakantie. Registratie vindt plaats op het register van de stichting geborgde dierenarts, zie www.geborgdedierenarts.nl Binnen de Regeling van de Geborgde Pluimvee Dierenarts is een voorbeeld één-op-één overeenkomst opgenomen, deze dient gehanteerd te worden. Voor buitenlandse deelnemers geldt dat er een overeenkomst afgesloten moet zijn met een dierenarts, deze dierenarts hoeft niet geregistreerd te zijn als geborgde pluimvee dierenarts.	Controleer of er een één-op-één overeenkomst met een geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts heeft. Noteer naam van de dierenarts.	AH
G05	Bedrijfsgezondheidsplan	De pluimveehouder heeft een actueel bedrijfsgezondheidsplan (BGP) opgesteld met de geregistreerde geborgde pluimvee dierenarts waarmee de pluimveehouder een overeenkomst heeft.	Door pluimveehouder in samenwerking met dierenarts en eventuele adviseurs opgesteld plan waarin naast het bedrijfsbehandelplan ook beschreven staat welke andere maatregelen het bedrijf neemt om het gebruik van antibiotica te beperken. Het plan wordt 1x per jaar geëvalueerd met de dierenarts en, indien nodig, aangepast.	Controleer of er een bedrijfsgezondheidsplan is dat minimaal voldoet aan het IKB Kip-model bedrijfsgezondheidsplan.	AH
G06	Salmonella	De dieren worden gevaccineerd tegen Salmonella.		Controleer vaccinatieschema en noteer vaccinatiedata laatste twee koppels	AH

Transport					
T01	Vangen	Het vangen van de dieren gebeurt door IKB-PSB erkende vangploegen.	Buitenlandse bedrijven hoeven geen IKB-PSB erkende vangploeg te gebruiken maar moeten op een andere wijze kunnen aantonen dat ze gebruik maken van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden.	De vangploeg dient IKB PSB erkend te zijn, controleer op de lijst van erkende bedrijven of de vangploeg erkend is. Bij buitenlandse bedrijven moet op een andere wijze aangetoond worden dat er gebruik wordt gemaakt van vangploegen met getrainde, ervaren mensen waarbij er iemand verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op dierenwelzijn tijdens het vangen en laden. Noteer naam en datum inschakelen laatste vangploeg.	HI
Aanvullend					
ELBLA00	Aantal dierplaten	Het aantal dierplaatsen is:		Noteer aantal dierplaatsen.	
ELBLA00A	Aantal aanwezige dieren	Het aantal aanwezigen dieren is:		Noteer aantal aanwezige dieren.	